

VISEGRÁDI PÁRHUZAMOK

MONOSTORI Márkus: *A Nyugat bukása – Visegrádi Szövetség, mint az európaiság őrzője*. Szerzői kiadás, Budapest, 2018, 358 oldal, 3990 Ft

Az időn és a téren át valami elválaszt bennünket, valami pedig összeköt. Valóságos és elképzelt történelmi térünk tele van útjelző táblákkal, szimbólumokkal. Ilyenek a határaink, beleértve a falakat, kerítéseket és más határápítványokat; ilyenek a közttereink, ahol közösségünk önmagával megsokszorozódva találkozik; ilyenek az emlékművek, a szobrok, a sírok, de akár a visegrádi egyezmény is, amellyel ez a könyv indul.

A Nyugat bukása – Visegrádi Szövetség, mint az európaiság őrzője című kötet szerzője, Monostori Márkus különös figyelmet szentel a különböző politikai szimbólumoknak, hiszen ezek a szimbólumok testesítik meg egy nemzet legfontosabb politikai és ideológiai elveit. Ezek ugyanakkor nemcsak kézzelfogható szimbólumokat jelentenek, mint a zászlók vagy szobrok, hanem elvontabbakat is, mint az eszmények, emlékek, vallásos tárgyak, sőt lehetnek gondolatok, intézmények is (például a Szent Korona-tan). A szerző szerint ilyen intézmény a közös, közép-európai nemzeti történelmeinken átvonuló 1335-ös visegrádi szerződés is, hiszen annak elvei ténylegesen összekötötték e nemzeteket évszázadokon keresztül.

Karl Popper és Francis Fukuyama úgy érvel, hogy a liberalizmus végsősoron megszabadít minket a nacionalizmus béklyójától éppúgy, miként a vallás bilincseitől. A mai liberalizmus ezért két dolgot tekint legfontosabb elenségének: a vallást és a nacionalizmust. (S ebben igazuk van: tényleg ez a kettő jelenti a legnagyobb veszélyt rá.) Franz Oppenheimer alkotta meg az állam legfőbb definícióját (*Az állam*, magyarul: 1912): egy állam akkor kezd élni, amikor egy nép letelepszik egy területen, saját szuverén kormányzása alatt. Az általa megadott négy jellemző közül a legfontosabb maga a szuverenitás. A szuverenitás lényege abban áll, hogy elutasítja más felettes hatalom létezését. Ekkép-

pen a szuverenitás a legfontosabb hatalom, amelyik nem ismer el felettest, és amelyiken túl nincs más törvényes hatalom. A szuverenitás alapján az állam úgy létezik, mint folyamatos kapcsolat vagy diskurzus az emberek, a kormány és a terület között. Ezért áll a területiség kérdése az államelmélet középpontjában. S ezért az állam legfontosabb funkciója a területvédelem; ha ezt nem végzi el, akkor szuverenitása kérdőjeleződik meg, vagyis maga az államisága.

Azt is bátran állíthatjuk, hogy *minden hatalom legfőbb attribútuma az elrendezett idő*. Ha egy éppen létrejött hatalom meg akar maradni, át kell hogy rendezze az időt. Ezt teszi Macron és Merkel is: át akarják rajzolni a múltat, úgy, mintha velük kezdődött volna el minden. Természetesen több időstruktúra létezik egy adott államon és társadalmon belül is. Úgy hiszem, hogy az *időtér* (vagyis a tér és az idő összefüggésrendszere) fogalommal testesedésének döntő hatása lehet közös társadalmi jövőnkre nézve – ezért fontos, hogy óvatos, megfontolt vizsgálatnak vessük alá a történelmet és e fogalom használatát.

A szerző szerint a közép-európai térség politikai földrajzi vizsgálata az érdeklődés középpontjába került. Az összkép megváltozásához sokszor elég egy apró elem kicserélése ahhoz, hogy

a prizma már másképp bontsa meg világunk fényét – talán ezért érdemes újra és újra megtárgyalni környezetünk problémáit s a jelen kérdéseire a múltunkban keresni a válaszokat. Ezért is kell történelmünket nemzedékenként újra meg újra feldolgozni, mert más és más lesz hangsúlyos, másból és másból tudunk merítkezni a túléléshez. E könyvben a visegrádi országok közös időtereire találunk példákat, amelyek összekötik a nemzeteket és erősítik azokat, így mentve meg őket az eltűnéstől (gondoljunk csak bele, hogy mennyi nép tűnt már el, szívódott fel közvetlen térségünkben).



A könyv azt mutatja meg, hogy nemzetünk nem véletlenül maradt fenn évszázadokon keresztül, mivel azaz a feladattal bír, hogy védje Európát; több évszázados munka, szervezés, közös történelmi tapasztalat köti össze a közép- és kelet-európai népeket. Szűcs Jenő szavaival élve a félperifériáról majdnem [? – A Szerk.] sikerült a centrumhoz tartoznunk, sőt az Anjouk és a Hunyadiak idején volt egy saját centrumkísérletünk is, hogy tőlünk induljon el egy nálunk fejlettebb terület integrálása. Mindezek természetes következménye volt a Szapolyai család többszörös lengyel kapcsolata (a későbbi magyar király, János testvére lengyel királyné lett, felesége lengyel hercegnő volt), valamint Báthory István lengyel királysága is, erdélyi fejedelemsége mellett. Nemkülönböztetve az 1848/49-es szabadságharc is összekötötte nemzeteinket (emlékezzünk csak Dembinszky/Dembiński és Bem apó alakjára). A szerző sorra veszi mindazokat a történelmi szálakat, amelyek bennünket összekötöttek s jelenleg is egybentartanak. Valami természetesség sugárzik át a könyv lapjain: már-már el kell hinnünk, hogy újra taníthatunk valamit Európának, és valami innen indul el hódítani, de nem tankokon, hanem eszmék és érvek hátán. Eszményeket meglovagolva tanítjuk meg Európát újra lélegezni!

A szerző sorra veszi a Nyugat bűneit, és a liberalizmus öngyilkos gépezetéről olyan szerzőket idéz, mint Oswald Spengler és klasszikus műve (*A Nyugat alkonya*, 1918–22), vagy Douglas Murraytól a tavaly magyarul is megjelent *Európa furcsa halála*, melyből huszonhatszor idéz, de említhetnék másokat is (például Jared Diamondtól az *Összeomlást*, Bertrand Mathieu *A jog a demokrácia ellen* című, szintén tavaly magyarul megjelentetett könyvét vagy Udo Ulfkotte művét [*Népevelők*, 2017]). Vagyis a legjobbaktól vesz

mondatokat, összefüggéseket, intelmeket – és ezekből állít össze vádiratot. Ezzel bizonyítékokból álló struktúrát hoz létre, ami jóval több látéletnél, hiszen tisztán látszik a cél – az Európai Állam létrehozása – és az azt szolgáló szervezett népességcsere, mint hozzárendelt eszköz. Ezzel a színpad mögé is beláthatunk: hogyan is működik ez a hatalmas gépezet, milyen szavazókra számít a brüsszeli elit, akiből a mérleg nyelvét szeretnék megteremteni?

A könyv keretes szerkezetét adja, hogy az európaiság valóságos őrzője nem más, mint a visegrádi négyek, akik tükröt mutatnak a liberális Brüsszelnek. Sőt e tükrön kívül a V4-ek mutatnak egy másik valóságot is, méghozzá azt, amellyel Európa megmenthető – ez a legnagyobb érdeme az írónak és művének. Valóságos küzdelem zajlik ugyanis Európában, ehhez ad a kötet nem kevés muníciót, miközben élvezetes olvasmánnyal is gazdagodunk.

A könyv összefoglalásaként idézem az alábbi mondatokat: „az Európai Unió keleti tagállamai mérföldekkel előrébb járnak a politikai és társadalmi fejlettség terén, hiszen a liberalizmus zsákutcáját – minthogy a kommunizmus évtizedei miatt késve startoltak és így még fejlődés közben láthatták, milyen is a nyugati minta (ki hitte volna, hogy még hálások leszünk a kommunizmusért?) – időben elkerülhették. A társadalmi fejlettséget a nemzeti öntudat és éberség meglétével magyarázhatjuk, melyre szintén a viszontagságos 20. század évtizedei adnak magyarázatot [...]. A keleti modellek így tartós fennmaradásra [képesek] és közben egymással együttműködni [...] képes formációt hoztak létre, amelyről már most is kijelenthető, hogy túlszárnyalja a nyugati liberális demokrácia működésképtelenné vált berendezkedését.”

MEZŐ FERENC